

הלכות הדרף היומי

מסכת גדרים

תוכן

- א. גזירה לשאול משום להשאיל וכן בכולהו גזירה.....1
- ב. אמר לו השאילני פרתך אמר לו אינה פנויה אמר קונם שדי שאני חורש בה לעולם אם היה דרכו להרוש הוא אסור וכל אדם מותרים ואם אין דרכו להרוש הוא וכל אדם אסורין 2
- ג. המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל הולך אצל חנוני הרגיל אצלו ואומר ... נותן לו ובא ונוטל מזה.....2
- ד. ביתו לבנות ... הולך אצל פועלין הרגילין אצלו ואומר להן ... הן עושין עמו ובאין ונוטלים שכרן מזה.....3
- ה. היו מהלכין בדרך ואין עמו מה יאכל נותן לאחר לשום מתנה ... ואם אין שם אחר מניח ... ואומר הרי הן מופקדין לכל מי שיחפוץ.....3
- ו. המפקיר את שדהו כל שלשה ימים יכול לחזור בו מכאן ואילך אין יכול לחזור בו. 4

דף מג.

א. גזירה לשאול משום להשאיל וכן בכולהו גזירה

כבר התבאר לעיל דף מב: שראובן¹ שאסר הנאתו על שמעון, לא ישאילנו ולא ילונו ולא ישאל ממנו אף שהוא מותר בהנאתו, גזירה שמא ישאילנו², וכן לא ילוה ממנו גזירה שמא ילונו. ולא ימכור לו, שמא יזויל לו³. וכן לא יקח ממנו, אפילו מקח טוב שיש לו ביקוש שמא יקח ממנו מקח רע שאין לו ביקוש שהוא טובה להמוכר ויגיע טובה להמודר מהמדיר⁴.

¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רכא ה

² ט"ז שם כט, ש"ך לו

³ ופרישה כתב ולא ימכור ולא יקנה ממנו ר"ל זבינא מיצעי ע"ד שנתבאר בר"ס רכ"ז עכ"ל וז"א דדוקא התם דאסר מכל ישראל לא מיתסר משום גזירה אלא בזבינא מיצעא אבל הכא דאסור משום גזירה בכל ענין אסור וכ"כ הב"ח וכן משמע להדיא מהרמב"ם פ"ז מה"נ ומביאו הטור לקמן סימן רכ"ז וכ"כ הר"ן להדיא ריש דף מ"ג ע"ש גם בעט"ז לא כוון יפה שכתב ולא ימכור לו שמא יזויל לו ויהנהו וכן לא יקח ממנו שמא יקח ביוקר ויהנהו עכ"ל והא ליתא דאפילו אינו מהנהו במכירה אסור משום גזירה וק"ל. ש"ך לו

⁴ ואף על גב דבכל הנאות לא גזרינן שלא יהנה המדיר מהמודר דילמא יהיה להיפך והו משום דשארי ענייני הנאות ידוע לכל ולא אתי לאחלופי אבל הנאות מכירה ושאלה והלוואה לא משמע להו לאינשי דהוה הנאה לכך הוכרחו לגזור זה מפני זה. ערוך השולחן יורה שם סעיף לה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ב. אמר לו השאילני פרתך אמר לו אינה פנויה אמר קונם שדי שאני חורש בה לעולם אם היה דרכו לחרוש הוא אסור וכל אדם מותרים ואם אין דרכו לחרוש הוא וכל אדם אסורין

אמר⁵ לחבירו השאילני פרתך, אמר לו אינה פנויה, כלומר מראה לו שאינו רוצה להשאילה לו, ונתבעם השואל כנגד המשאיל על זה ואמר קונם שאיני חורש בה לעולם. אם היה דרכו של זה השואל לחרוש שדהו בעצמו, ודאי לא היה דעתו אלא שהוא לא יחרוש בה. והוא לא יחרוש באותה פרה, אבל אחרים חורשין לו בה.

ואם אין דרכו לחרוש בעצמו אלא אריסין חורשין לו, הוא וכל אדם אסורין לחרוש לו בה, שלא להרישתו נתכוין אלא שלא יהנה בהרישתו קאמר בין חורש הוא בין חורשים אחרים לו. ואם נשבע שלא לחרוש בפרה זו ומכרה לאחר הלוקח יכול לחרוש⁶.

וכשם שכאן אנו אומרים כוונת הנדר היתה שלא יהנה מפרתו ועם כל זאת הוא נהנה ממנה ע"י אחר, כך מי שנשבע שלא יגלה סודו לשמעון, יכול להגיד ללוי ולוי יגלה לשמעון שהרי דרכו של איש לגלות סודו בעצמו וכשנשבע שלא יגלה אין בכלל האיסור אלא שלא יגלה הוא בעצמו⁷.

וכן רב שנדר מנכסי פלוני וכן מי שנדר מנכסי הרב יכול אותו פלוני לתת צדקותיו ונדבותיו ליד גבאי הקהל, אף על פי שגבאי הקהל יתנו להרב מכיס הקהל אשר שם מעורב נדבת אותו פלוני⁸.

ג. המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל הולך אצל חנוני הרגיל אצלו ואומר ... נותן לו ובא ונוטל מזה

⁵ שו"ע ונו"כ שם ריח ה

⁶ הי' רע"א שם

⁷ ספר מים עמוקים ה"ב בשו"ת הרב ר"א בן חיים סי' ט' מובא בפתחי תשובה שם ה

⁸ בתשו' מבי"ט ח"א סי' קמ"ז דף קנ"ב ע"ג מובא בש"ך רכא מט

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

כבר התבאר במסכת כתובות דף ע: שראובן⁹ שאסר נכסיו על שמעון ואין לו לשמעון מה יאכל, יכול ראובן לומר לחנוני, שמעון מודר הנאה ממני ואיני יודע מה אעשה לו, והחנוני יכול ליתן לו, וחוזר החנוני ונוטל מראובן אם ירצה ליתן לו, שלא הוי ראובן אלא כפורע חובו שמותר המדיר לפרוע חובו של המודר, אבל אינו חייב לפורעו בשביל מה שאמר לו בן, שאם יהיה עליו כחוב בן הרי זה החנוני כשלוחו והיה שמעון אסור בו¹⁰. ולא דוקא שאין לשמעון מה יאכל, אלא אפילו יש לו הרבה לאכול¹¹ דינא הכי הוא.

ד. ביתו לבנות ... הולך אצל פועלין הרגילין אצלן ואומר להן ... הן עושין עמו ובאין ונוטלים שכרן מזה

וכן¹² הדין אם היה לשמעון בית לבנות או גדר לגדור ושדה לקצור, יכול לומר לפועלים שמעון מודר הנאה ממני ואיני יודע מה אעשה לו, והם עושין עמו וחוזרים ונוטלים שכרם מראובן אם ירצה לפרעם.

וכן מותר לומר כל הזן לפלוני או עושה עמו אינו מפסיד¹³. אבל אסור לומר כל השומע קולי יזון לפלוני, דכיון שהוא לשון צווי הוי כשלוחו ואסור. וכן אסור לומר לחבירו בלשון יחיד אם תזון לפלוני לא תפסיד, דכיון שאומר בן ליחיד נראה יותר כשלוחו, דדוקא כשאומר כל הזן לרבים¹⁴ אינו מייחד שום אדם להיות שלוחו לפיכך מותר¹⁵. וי"א¹⁶ שגם אם אומר ליחיד כל הזן וכו' מותר.

ה. היו מהלכין בדרך ואין עמו מה יאכל נותן לאחר לשום מתנה ... ואם אין שם אחר מניח ... ואומר הרי הזן מופקרין לכל מי שיחפוץ

⁹ שו"ע ונו"כ יו"ד רכא ח

¹⁰ ט"ז שם לו, ש"ך מט

¹¹ ט"ז שם לה, ש"ך שם

¹² שו"ע ונו"כ שם

¹³ וגם אם ם לא סיים לא יפסיד אסור דכיון שהוא שלוחו ודאי לא יפסיד על ידו וחייב לשלם ו"א הרי הוא מהנה חבירו

¹⁴ לבוש שם

¹⁵ כתב הפרישה נראה דבזה צריך ליתן לו כל דמי מה שנתן לו דלא שייך לשון שליחות בלשון רבים. ש"ך שם נ

¹⁶ ש"ך שם ז מהב"ח ובזה צריך לשלם כל דמי מה שנתן.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

היו¹⁷ מהלכין בדרך ואין לו מה יאכל¹⁸, נותן לאחר¹⁹ לשם מתנה, והלה מותר בה.

ואם אין עמהם אחר, מניחו על הסלע ואומר הרי הוא מופקר לכל מי שירצה²⁰, והלה נוטל ואוכל.

ודווקא באופן זה התיירו שנותן לאחר בסתם, אבל במקום שניכר שיש ערמה בדבר כגון שאמר לחבירו הרי הסעודה כולה נתונה לך במתנה, ויבא פלוני שהוא אסור בהנאתי ויאכל עמכם בסעודה, הרי זה אסור, אף על פי שלא התנה ואמר כדי שיבא פלוני ויאכל, אלא ויבא ויאכל, שמשמעו אם תרצה, אפילו הכי אסור, כיון שניכר הדבר שכיון לכך.

ולא עוד אלא אפילו נותן לו סתם וחזר ואמר לו רצונכם שיבא פלוני ויאכל עמכם, אם הוכיח סופו על תחלתו שלא נתן לו אלא על מנת שיבא פלוני ויאכל אסור.

כיצד, כגון שהיתה עליו לעשות סעודה גדולה והוא רוצה שיבא אביו או רבו וכיוצא בהם וידוע שהם מודרים ממנו לאכול מסעודתו, והרי סעודתו מוכחת שלא גמרה להקנותם אלא כדי שיבואו אלו, וכן כל כיוצא בזה אסור.

דף מג:

ו. המפקיר את שדהו כל שלשה ימים יכול לחזור בו מכאן ואילך אין יכול לחזור בו

¹⁷ שו"ע נו"כ שם ט

¹⁸ הכא דוקא משום דאין לו מה יאכל התיירו. ש"ך שם נב והביאו בספר מקור חיים סימן תמ"ח ביאורים סוף ס"ק יא כאלו הוא מוסכם, וזה אינו דהתוספות בכתובות דף ע' [ע"ב ד"ה טפין] הוכיחו דאפילו יש לו שרי. וכן משמע ממה שכתב הר"ן בנדרים ריש דף מ"ח [ד"ה והכותב] גבי כותב חלקו לנשיא. וכן משמע בתוספות דבבא בתרא דף קל"ג ע"ב [ד"ה בא]. וכן כתב מהרש"ל בפשיטות בים של שלמה פרק הגזול [בבא קמא פ"ט] סימן ס' דהא דקתני ואין לו מה יאכל, אורחא דמלתא קתני, אבל אפילו יש לו שרי, דהיכין מצינו איסור בזה שנותן לאחר ואין מתנה כלום, הא כבר נסתלק רשות המדיר מיניה מאחר שנתן במתנה לאחר. ומשמע דלא סבירא ליה לאסור משום הערמה. יד אברהם שם.

¹⁹ ועי' מ"ל (פ"ה הי"ד ממלוה) מי שאסר נכסיו לפלוני יכול ליתן ביד הגבאי אף על גב דהגבאי יתן לפלוני כיון דביד הגבאי ליתן לאחר הוי כמו מתנה הר"ן נדרים (ס"ה ע"ב) ועי' ת' מהרי"ט (ח"א ס"י)

²⁰ אף על גב דמדברי סופרים אינו הפקר עד שיפקיר בפני ג' כמ"ש בח"מ סימן רע"ג ס"ו הכא כיון דאין לו מה יאכל העמידו על דין תורה ועי"ל דאף מד"ס אינו אלא לענין שיכול לחזור בו המפקיר עכ"ל הב"ח ועי"ל כמ"ש התוספות בס"פ אין בין המודר דוקא במקרקעי אבל במטלטלי אין צריך ג' וע"ש. ש"ך שם נג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

למרות שמשפיקר אינו יכול לחזור בו²¹, אבל יכול לחזור ולזכות בו כדין כל אדם הזוכה מהפקר. ומ"מ המפקיר²² שדהו ולא זכה בה אדם²³, כל שלשה ימים הראשונים²⁴ אם חזר בו, הרי חזרתו חזרה והרי הוא שלו, לאחר שלשה ימים הרי הוחזק בהפקר ואין חזרתו מועילה לו שיהא שלו אלא אם כן קדם זוכה בה, שאז הוא זוכה מן ההפקר, שהוא ואחר שוין בו שכל הקודם זכה.

י"א²⁵ שדין זה הנו רק בקרקעות ובנדל"ן אבל במטלטלין נסתלק הבעלים מיד בהפקירו, וי"א²⁶ שאין לחלק בכך וגם במטלטליו יכול לחזור בתוך ג' ימים.

ומשמעות דין זה שאם חוזר בו הרי ההפקר בטל, ופטור מתרומות ומעשרות כדלהלן דף מד: ואם אינו יכול לחזור, הגם שזכה בה הוא עצמו והם שלו, הרי זה זוכה מן ההפקר שפטור מתרומות ומעשרות כדלהלן שם.

²¹ בשו"ע סימן רעג סעיף ב כתב, ההפקר אף על פי שאינו נדר, הרי הוא כמו נדר שאסור לחזור בו, והוא מדברי הרמב"ם, וכונתו שאינו יכול לחזור בדיבור (וכתב במחנ"א ה' זכיה והפקר סימן ח שתוכ"ד פשוט שיכול לחזור מההפקר, והביא בשם שו"ת הר"ב אשכנזי סימן טו שכתב שאפילו תוכ"ד אסור לחזור בו, ותמה מנין לו, עיין שם, ועי' אמרי בינה דיני תרו"מ סימן ז), ואסור לו לבטל ההפקר, אבל אם ירצה לזכות בו מדין זכיה מהפקר זוכה בו, ועי' קצה"ח סימן ריא סק"ד, ועי' ערך ש"י שהעלה דאע"פ שהפקר משום נדר אינו יכול לישאל על ההפקר, עיין שם, ובתשובותיו סימן שלה, ואפילו קודם שזכה בו.

²² שו"ע ונו"כ חו"מ רעג ט

²³ דעת הרא"ש והרא"מ בשטמ"ק והרשב"א והריטב"א דלאחר שזכה בו אחר, אפילו תוך ג' ימים אינו יכול לחזור, אבל התוס' והר"ן שם סובר דאפילו זכה בו אחר יכול לחזור תוך ג' ימים.

²⁴ וצ"ע אם חשבי' ג' מעל"ע. דרך אמונה – ציון ההלכה הלכות תרומות פרק ב ס"ק רסו

²⁵ שו"ת חו"י סימן מח שכתב דדוקא בשדה הדין כן, אבל במטלטלין לכו"ע נסתלק הבעלים מיד

²⁶ קצוה"ח שם ג ותמה על החו"י שמדברי הפוסקים משמע שלא חילקו, וכן משמע בר"ן בפסחים שהקשה לענין ביטול בחמץ לר"י דס"ל דאינו הפקר עד דאתי לרשות זוכה, והתם במטלטלים איירי, עיין שם,

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>